EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 24.5.2022
COM(2022) 243 final

SPOROČILO KOMISIJE SVETU IN EVROPSKEMU PARLAMENTU

Šesto letno poročilo o instrumentu za begunce v Turčiji

Kazalo

1. Uvod 1
1.1 Turčija in begunska kriza 1
1.2 Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta 2
2. Delovanje instrumenta 5
3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja 5
4. Izvajanje instrumenta 8
5. Spremljanje in ocenjevanje 14
6. Revizija 15
7. Komunikacija in prepoznavnost 15
8. Zaključek in naslednji koraki 17

1. Uvod

Komisija v skladu s členom 8(1) Sklepa Komisije z dne 24. novembra 2015[1] o usklajevanju ukrepov Unije in držav članic z mehanizmom usklajevanja (v nadaljnjem besedilu: Sklep) Evropski parlament in Svet redno obvešča o izvajanju instrumenta za pomoč beguncem v Turčiji (v nadaljnjem besedilu: instrument). V skladu s členom 8(2) Sklepa Evropskemu parlamentu in Svetu letno poroča o izvajanju instrumenta. Prvo letno poročilo o instrumentu je bilo objavljeno marca 2017[2]. Vsa letna poročila so na voljo na spletnem mestu instrumenta za pomoč beguncem[3]. Presečni datum za to poročilo je februar 2022.

1.1 Turčija in begunska kriza

Turčija je zaradi svoje geografske lege pomembna država sprejema in tranzita za begunce in migrante. Država gosti več kot štiri milijone beguncev, kar je največ na svetu. To vključuje več kot 3,7 milijona registriranih sirskih beguncev[4] ter 330 000 registriranih beguncev in prosilcev za azil, večinoma iz Afganistana, Iraka, Irana in Somalije[5, 6]. To zelo veliko število ljudi močno vpliva na gostiteljske skupnosti. Dolgotrajna razseljenost sirskih beguncev in vse večje število nedovoljenih prihodov iz Afganistana v Turčijo po krizi poleti leta 2021 predstavljata vse večje izzive na področju socialne kohezije med begunci, migranti in gostiteljskimi skupnostmi, zlasti v okoliščinah, zaznamovanih z upadom gospodarske rasti in posledicami pandemije COVID-19 za trg dela.

Turčija si še naprej zelo močno prizadeva gostiti več kot štiri milijone beguncev in migrantov ter obravnavati njihove potrebe, ob tem pa je znova poudarila svojo zavezanost izvajanju izjave EU in Turčije iz marca 2016[7]. V nasprotju s pričakovanji se Turčija ni spopadla z množičnim prihodom migrantov in beguncev zaradi poslabšanja varnostnih razmer v Afganistanu. Pritisk vzdolž turško-iranske meje pa se nadaljuje. Izvajanje izjave je leta 2021 še naprej dajalo konkretne rezultate pri zmanjševanju nedovoljenih in nevarnih prehodov ter pri reševanju življenj v Egejskem morju. Vseeno pa se je leta 2021 število prihodov migrantov brez urejenega statusa povečalo na večini poti v primerjavi z letom 2020. Tako je Ciper zabeležil 11 865 prihodov oziroma 92-odstotno povečanje števila, Italija 12 916 prihodov oziroma več kot 200-odstotno povečanje, Bolgarija pa 936 prihodov oziroma več kot 300-odstotno povečanje. Pri tem pa se je število prihodov v Grčijo zmanjšalo na 7 443, kar pomeni 47-odstotno zmanjšanje. Povečanje leta 2021 je lahko deloma posledica odprave ukrepov, ki so jih države v regiji sprejele leta 2020 za zajezitev pandemije. Čeprav so se preselitve beguncev v države članice EU po kratkem premoru zaradi pandemije COVID-19

[1] Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015 o usklajevanju ukrepov Unije in držav članic z mehanizmom usklajevanja – instrumentom za pomoč beguncem v Turčiji, kot je bil spremenjen s Sklepom Komisije C(2016) 855 z dne 10. februarja 2016.
[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0130&from=sl
[3] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sl
[4] https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27
[5] https://en.goc.gov.tr/irregular-migration
[6] Posebnost turškega azilnega sistema je povezana z dejstvom, da je država Protokol o statusu beguncev iz leta 1967 k Ženevski konvenciji iz leta 1951 podpisala s pridržkom. V skladu s tem velika večina beguncev v Turčiji ne more zaprositi za popoln status begunca, ampak le za „pogojni status begunca“, ki, če je priznan, omejuje bivanje v državi do trenutka, ko je begunec s priznanim statusom „preseljen v tretjo državo“.
[7] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/

nadaljevale, je Turčija ohranila začasno ustavitev vračanj z grških otokov, ki jo je uvedla marca 2020.

Evropski svet je marca in junija 2021 opozoril na strateški interes Evropske unije za stabilno in varno okolje v vzhodnem Sredozemlju ter za razvoj obojestransko koristnega sodelovanja s Turčijo[8]. Voditelji EU so ponudili, da bodo razvijali pozitivnejšo dinamiko odnosov med EU in Turčijo. V ta namen so izrazili pripravljenost za postopno, sorazmerno in reverzibilno sodelovanje s Turčijo na več področjih skupnega interesa, vključno z migracijami. Oktobra 2021 je v Ankari potekal dialog na visoki ravni med EU in Turčijo o migracijah in varnosti.

Evropski svet je junija 2021 Komisijo pozval, naj brez odlašanja predloži uradne predloge za nadaljevanje financiranja za sirske begunce in gostiteljske skupnosti v Turčiji, Jordaniji, Libanonu in drugih delih regije v skladu z izjavo članic in članov Evropskega sveta iz marca 2021 ter v okviru splošne migracijske politike EU. Komisija je za obdobje 2021–2023 mobilizirala 3 milijarde EUR iz proračuna EU. Ob koncu leta 2021 je mobilizirala 860 milijonov EUR za podporo na področjih osnovnih potreb, izobraževanja in upravljanja migracij. Tako kot pri drugi tranši instrumenta, bi moralo načrtovanje programov v okviru svežnja za obdobje 2021–2023 v vrednosti 3 milijard EUR še naprej odražati prehod s humanitarne podpore na razvojno pomoč.

1.2 Odziv EU na krizo in vzpostavitev instrumenta

Evropska unija in njene države članice so se leta 2015 odločile okrepiti svoje politično in finančno udejstvovanje v podporo Turčiji pri njenih prizadevanjih za gostitev beguncev. Komisija je kot odgovor na poziv držav članic EU k znatnemu dodatnemu financiranju za podporo beguncem v Turčiji vzpostavila instrument za begunce v Turčiji s Sklepom Komisije z dne 24. novembra 2015, ki je bil spremenjen 10. februarja 2016[9], ter nato spet 14. marca in 24. julija 2018. Instrument je mehanizem za usklajevanje mobilizacije sredstev, ki so zagotovljena v proračunu EU in dodatnih prispevkih držav članic, ki so vključeni v proračun EU kot zunanji namenski prejemki. Države članice so se politično zavezale k zagotavljanju nacionalnih prispevkov v okviru skupnega dogovora med državami članicami EU in Evropsko komisijo, ki so ga predstavniki vlad držav članic sprejeli 3. februarja 2016 in ki je bil posodobljen ob dogovoru o drugi tranši instrumenta[10]. S skupnim dogovorom je bil vzpostavljen tudi okvir pogojevanja. Za prvo tranšo instrumenta (v obdobju 2016–2017) so bile dodeljene skupno 3 milijarde EUR. Te 3 milijarde EUR so bile zagotovljene poleg 345 milijonov EUR[11], ki jih je Komisija že pred vzpostavitvijo instrumenta dodelila Turčiji kot odziv na sirsko begunsko krizo, in poleg dvostranske pomoči držav članic. Za drugo tranšo instrumenta (v obdobju 2018–2019) so bile zagotovljene dodatne 3 milijarde EUR, s čimer je skupna vrednost instrumenta dosegla 6 milijard EUR. Instrument je začel delovati

[8] https://www.consilium.europa.eu/media/50843/2425-06-21-euco-conclusions-sl.pdf

[9] Sklep Komisije C(2016) 60/03 z dne 10. februarja 2016 o instrumentu za begunce v Turčiji in spremembi Sklepa Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015.

[10] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11329-2018-INIT/en/pdf

[11] Financiranje, mobilizirano v obdobju 2013–2015 v okviru različnih instrumentov za zunanje financiranje, in sicer instrumenta za humanitarno pomoč (HUMA), instrumenta za predpristopno pomoč (IPA) in instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru (IcSP), vključno s številnimi ukrepi, ki jih izvaja skrbniški sklad EU za odziv na krizo v Siriji.

17. februarja 2016 s prvim srečanjem usmerjevalnega odbora instrumenta. Komisija je po tem srečanju hitro ukrepala in sklenila pogodbe za prve projekte v okviru instrumenta. Do 31. decembra 2020 je sklenila pogodbe za vsa operativna sredstva instrumenta. Do zdaj je bilo od skupno 6 milijard EUR izplačanih več kot 4,6 milijarde EUR.

Voditelji držav in vlad Evropske unije in Turčija so 18. marca 2016 ponovno potrdili svojo zavezanost izvajanju skupnega akcijskega načrta in se dogovorili o nadaljnjih ukrepih, namenjenih poglobitvi odnosov med Turčijo in EU ter obravnavanju migracijske krize. Turčija in Evropska unija sta se zavedali potrebe po nadaljnjem, hitrem in odločnem ukrepanju. Natančneje, v izjavi z dne 18. marca 2016[12] (v nadaljnjem besedilu: izjava) sta EU in Turčija med drugim pozvali k odpravi nedovoljene migracije iz Turčije v EU s prekinitvijo ustaljene prakse tihotapcev in sporočilom migrantom, da ogrožanje lastnih življenj ni edina možnost, ki jo imajo, ter k pospešitvi izvajanja instrumenta. Leta 2021 je iz Turčije v Grčijo, Italijo in Bolgarijo prišlo skupno 21 295 oseb, leta 2020 pa 18 402 (povečanje za 16 %). Zabeleženih je bilo 7 443 prihodov v Grčijo v primerjavi s 13 979 prihodi leta 2020 (zmanjšanje za 47 %), 12 916 prihodov v Italijo v primerjavi s 4 191 prihodi leta 2020 (povečanje za več kot 200 %) in 936 prihodov v Bolgarijo v primerjavi 232 prihodi leta 2020 (povečanje za več kot 300 %). Migracijska pot iz Turčije na Ciper je bila še naprej zelo dejavna. Leta 2021 je skupno število nedovoljenih prihodov na območja Cipra, ki so pod vladnim nadzorom, znašalo 11 685 (10 918 po prečkanju zelene črte z območij, ki niso pod vladnim nadzorom), kar pomeni 92-odstotno povečanje v primerjavi z letom 2020.

Turčija se je še naprej spopadala s precejšnjim migracijskim pritiskom, ki se je leta 2021 znova povečal, potem ko se je leta 2020 zmanjšal zaradi pandemije COVID-19. Od marca 2021 je mesečno število prijetij v Turčiji večje v primerjavi z zadevnimi obdobji poročanja leta 2020. Nadaljevalo se je izvajanje programa za preselitev „eden za enega“ v okviru izjave. Med aprilom 2016 in februarjem 2022 je bilo iz Turčije v EU preseljenih 32 562 sirskih beguncev. Od leta 2016 je bilo v okviru izjave z grških otokov v Turčijo vrnjenih 2 140 migrantov. Ker turški organi niso preklicali odločitve o začasni prekinitvi operacij vračanja v okviru izjave zaradi pandemije COVID-19, ki so jo sprejeli marca 2020, se operacije vračanja leta 2021 niso izvajale. Čeprav so se preselitve iz Turčije julija 2020 nadaljevale, je vračanje iz Grčije še vedno začasno ustavljeno. Turčija je na večkratne zahteve grških organov in Evropske komisije glede nadaljevanja operacij vračanja navedla, da se operacije vračanja ne bodo izvajale, dokler se ne bodo zaustavila domnevna zavračanja vzdolž turško-grške meje in dokler Grčija ne prekliče svoje odločitve o obravnavanju Turčije kot varne tretje države[13].
Države članice še niso aktivirale prostovoljnega programa humanitarnega sprejema s Turčijo, ki naj bi bil aktiviran, ko se bodo nedovoljeni prehodi med Turčijo in EU končali ali vsaj bistveno in trajno zmanjšali.

[12] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/
[13] V skladu z novim ministrskim sklepom Grčije se bo Turčija štela za varno tretjo državo za prosilce za azil iz Pakistana, Bangladeša, Sirije, Afganistana in Somalije. Tako se lahko prošnje državljanov navedenih držav štejejo za nedopustne, prosilci pa vrnejo v Turčijo, kjer naj bi bili varni in imeli možnost, da zaprosijo za status begunca.

COVID-19

Pandemija COVID-19 še naprej pomembno vpliva na Turčijo. Komisija je ob izbruhu krize v Turčiji marca 2020 stopila v stik s turškimi organi in se pozanimala, ali pri odzivu potrebujejo posebno podporo. Potrdili so, da nameravajo nadaljevati izvajanje projektov v okviru instrumenta in redne dvostranske pomoči na podlagi instrumenta za predpristopno pomoč, kot je bilo prvotno načrtovano. Komisija se je v tesnem posvetovanju s turškimi organi strinjala z uporabo prihrankov instrumenta za namene, povezane s COVID-19, v obliki dodatnih sredstev za obstoječe, in ne za nove projekte. Stopila je tudi v stik z izvajalskimi partnerji instrumenta, da bi ocenili izpad pri projektih v okviru instrumenta zaradi COVID-19. Na podlagi tega posvetovanja je bilo obdobje izvajanja projektov v okviru posebnega ukrepa v višini 1,6 milijarde EUR iz leta 2016 podaljšano do junija 2025, kar naj bi vsem zadevnim projektom omogočilo doseči zastavljene cilje.

Do konca leta 2021 je bilo približno 83 milijonov EUR preusmerjenih v ukrepe na področju zdravstvenega varstva in ukrepe socialno-ekonomske podpore za ublažitev posledic COVID-19 v okviru instrumenta za begunce (od skupno 133 milijonov EUR, kolikor znaša vrednost preusmerjenih ukrepov na podlagi vseh finančnih instrumentov EU). Ukrepi so vključevali aktiviranje rezerve za nujne primere v višini 4,7 milijona EUR za projekt SIHHAT I za opremljanje zdravstvenih centrov za migrante z zaščitno opremo in razkužili. Poleg tega je bilo v okviru humanitarnega dela instrumenta več kot 63 milijonov EUR prerazporejenih za zagotavljanje humanitarnega odziva po pandemiji COVID-19 v okviru različnih projektov. Zlasti mreža socialne varnosti v sili (ESSN) in program pogojnega nakazila sredstev za izobraževanje (CCTE) sta svojim upravičencem zagotovila dodatno denarno podporo. V okviru mreže ESSN so bila junija in julija 2020 za več kot 1,75 milijona posameznih beguncev (308 000 gospodinjstev) dvakrat zagotovljena dodatna sredstva po 500 turških lir (TL) v skupnem znesku več kot 40 milijonov EUR. V okviru projekta programa CCTE so bila vsem upravičenim prejemnikom programa CCTE 30. novembra 2020 v obliki enkratnega plačila zagotovljena dodatna sredstva v višini 85 TL ne glede na starost in razred. Ta dodatna sredstva so koristila skupno 518 794 otrokom. Poleg tega je bila denarna pomoč približno 88 779 gospodinjstvom (414 459 posameznikom), ki niso upravičena do sredstev v okviru mreže ESSN, zagotovljena tudi v okviru akcije na nacionalni ravni, ki jo je UNHCR izvedel skupaj z generalnim direktoratom za upravljanje migracij (DGMM), s prispevkom v višini 16,7 milijona EUR iz humanitarnih sredstev zunaj instrumenta. V okviru skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji je bila pomoč v zvezi s COVID-19 osredotočena na nabavo osebne zaščitne opreme, spletno učenje in učenje na daljavo, posredovanje delovnih mest in psihosocialno podporo.

2. Delovanje instrumenta

Instrument je usklajevalni mehanizem, ki omogoča hitro, učinkovito in uspešno mobilizacijo pomoči EU za begunce v Turčiji. Zagotavlja optimalno mobilizacijo obstoječih instrumentov financiranja EU v obliki humanitarne in/ali razvojne pomoči, da bi bila obravnava potreb beguncev in gostiteljskih skupnosti celovita in usklajena[14].

Usmerjevalni odbor instrumenta zagotavlja strateške smernice za prioritete, vrste dejavnosti, ki se bodo podprle, zneske, ki se bodo dodelili, in finančne instrumente, ki se bodo mobilizirali, ter po potrebi za pogoje, povezane z izpolnjevanjem obveznosti Turčije iz skupnega akcijskega načrta EU in Turčije z dne 29. novembra 2015 (v nadaljnjem besedilu: skupni akcijski načrt)[15]. V letu 2021, šestem letu izvajanja instrumenta, se je usmerjevalni odbor sestal dvakrat, tj. 30. junija in 17. decembra. Zaradi pandemije COVID-19 sta sestanka potekala na daljavo.

Ključna načela, na katerih temelji izvajanje instrumenta, so hitrost, učinkovitost in uspešnost ob hkratnem zagotavljanju dobrega finančnega poslovodenja. Pomembni sta tudi trajnost ukrepov instrumenta in soodgovornost turških organov. Opredelitev prednostnih področij pomoči je temeljila na celoviti in neodvisni oceni potreb[16], pri čemer je bila posebna pozornost namenjena ranljivim skupinam. Ocena potreb je bila posodobljena leta 2018[17].

Instrument usklajuje financiranje iz naslednjih instrumentov za zunanje financiranje[18]: humanitarna pomoč[19], evropski instrument sosedstva[20], instrument za razvojno sodelovanje[21], instrument za predpristopno pomoč[22] ter instrument za prispevanje k stabilnosti in miru[23]. Ukrepi, ki se financirajo iz proračuna Unije, se izvajajo v skladu z njenimi finančnimi pravili ter predpisi, ki se uporabljajo za neposredno in posredno upravljanje.

Izvajanje pomoči je pogojeno s tem, da Turčija strogo upošteva zaveze iz skupnega akcijskega načrta in izjave.

3. Finančna zmogljivost, trajanje in narava financiranja

Skupni proračun, ki ga usklajuje instrument, znaša 6 milijard EUR, ki so mobilizirane v dveh tranšah. Projekti v okviru prve in druge tranše bodo potekali najdlje do sredine leta 2025 (pri čemer je bilo veliko projektov v okviru prve tranše že zaključenih, večina pa jih bo zaključena že prej).

---

[14] Sklep Komisije C(2015) 9500 z dne 24. novembra 2015, člen 2 – Cilji instrumenta.
[15] Glej člen 5(1) Sklepa Komisije C(2015) 9500, kot je bil spremenjen s Sklepom Komisije C(2016) 855.
[16] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/2016_needs_assessment_.pdf
[17] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/updated_needs_assessment.pdf
[18] Prispevki iz evropskega instrumenta sosedstva in instrumenta za razvojno sodelovanje so bili preneseni v instrument za predpristopno pomoč oziroma skrbniški sklad EU ter izvedeni v njunem okviru. Načeloma se je celoten prispevek iz instrumenta v skrbniški sklad EU (iz instrumenta za predpristopno pomoč in v manjši meri iz instrumenta za razvojno sodelovanje) izvajal kot nehumanitarna pomoč.
[19] Uredba Sveta (ES) št. 1257/96 o humanitarni pomoči (UL L 163, 2.7.1996, str. 1).
[20] Uredba (EU) št. 232/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi evropskega instrumenta sosedstva (UL L 77, 15.3.2014, str. 27).
[21] Uredba (EU) št. 233/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za financiranje razvojnega sodelovanja (UL L 77, 15.3.2014, str. 44).
[22] Uredba (EU) št. 231/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za predpristopno pomoč (UL L 77, 15.3.2014, str. 11).
[23] Uredba (EU) št. 230/2014 Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru (UL L 77, 15.3.2014, str. 1).

Izjemoma je bilo zaradi pandemije COVID-19 obdobje izvajanja projektov v okviru posebnega ukrepa v višini 1,6 milijarde EUR iz leta 2016 dodatno podaljšano do junija 2025, kar vsem zadevnim projektom omogoča, da bodo dosegli zastavljene cilje.

Prva tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar je bila 1 milijarda EUR mobilizirana iz proračuna EU, 2 milijardi EUR pa iz dvostranskih prispevkov držav članic[24]. Tudi druga tranša je znašala 3 milijarde EUR, od česar sta bili iz proračuna EU zagotovljeni 2 milijardi EUR, države članice pa so zagotovile 1 milijardo EUR[25].

Kar zadeva proračunska sredstva EU, je bilo od 1 milijarde EUR iz proračuna EU za obdobje 2016–2017 v letu 2016 mobiliziranih 250 milijonov EUR, v letu 2017 pa 750 milijonov EUR. Od 2 milijard EUR iz proračuna EU za obdobje 2018–2019 je bilo v letu 2018 mobiliziranih 550 milijonov EUR, preostali znesek pa je bil mobiliziran v letu 2019.

Kar zadeva prispevke držav članic za prvo tranšo, so te v letu 2016 v instrument prispevale 677 milijonov EUR, 847 milijonov EUR so prispevale v letu 2017, 396 milijonov EUR v letu 2018, 80 milijonov EUR pa v letu 2019. Za drugo tranšo so države članice v letu 2018 prispevale 68 milijonov EUR, 202 milijona EUR so prispevale v letu 2019, 265 milijonov EUR v letu 2020, 166 milijonov EUR v letu 2021, preostala plačila pa se načrtujejo do leta 2023. Prispevki držav članic se plačujejo neposredno v proračun EU v obliki zunanjih namenskih prejemkov v skladu s členom 21(2), točka (a)(ii), finančne uredbe in se razporedijo v proračunske vrstice instrumenta za predpristopno pomoč oziroma humanitarne pomoči.

Razmerje med plačili prispevkov držav članic v instrument in izplačili, financiranimi iz teh prispevkov, iz instrumenta je še vedno zadovoljivo.

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bil znesek v višini 19,50 milijona EUR namenjen za rezervo za morebitno financiranje odzivov na pritok novih beguncev iz Sirije v letu 2019. Ker rezerva leta 2019 ni bila porabljena, so bile za ta znesek leta 2020 sklenjene pogodbe za kritje ukrepov na področju zdravja in zaščite, s čimer je bilo zaključeno načrtovanje programov za drugo tranšo.

Komisija je do 31. decembra 2021 sklenila pogodbe za vsa operativna sredstva instrumenta. Od skupno 6 milijard EUR je bilo izplačanih več kot 4,6 milijarde EUR.

[24] Skupna porazdelitev prispevkov po državah članicah je na voljo na povezavi: https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2016/02/03/refugee-facility-for-turkey/.

[25] https://www.consilium.europa.eu/sl/press/press-releases/2018/06/29/facility-for-refugees-in-turkey-member-states-agree-details-of-additional-funding/

Dodatna pomoč EU za begunce v Turčiji, zagotovljena zunaj okvira instrumenta

Komisija je leta 2020 zunaj okvira instrumenta dodelila 535 milijonov EUR za podporo humanitarnemu delovanju v Turčiji. Ta znesek je vključeval 50 milijonov EUR za nadaljnjo pomoč na področjih zaščite, zdravja in izobraževanja ter 485 milijonov EUR v skladu s spremembo proračuna za nadaljevanje programov mreže socialne varnosti v sili in pogojnega nakazila sredstev za izobraževanje. Poleg tega je bil leta 2020 v okviru instrumenta za prispevanje k stabilnosti in miru (IcSP) in v partnerstvu z Mednarodno organizacijo za migracije (IOM) sprejet program v vrednosti 11 milijonov EUR za podporo uskladitvi migrantov z različnimi pravnimi statusi v skladu z nacionalnim akcijskim načrtom Turčije za uskladitev in pristopi EU.

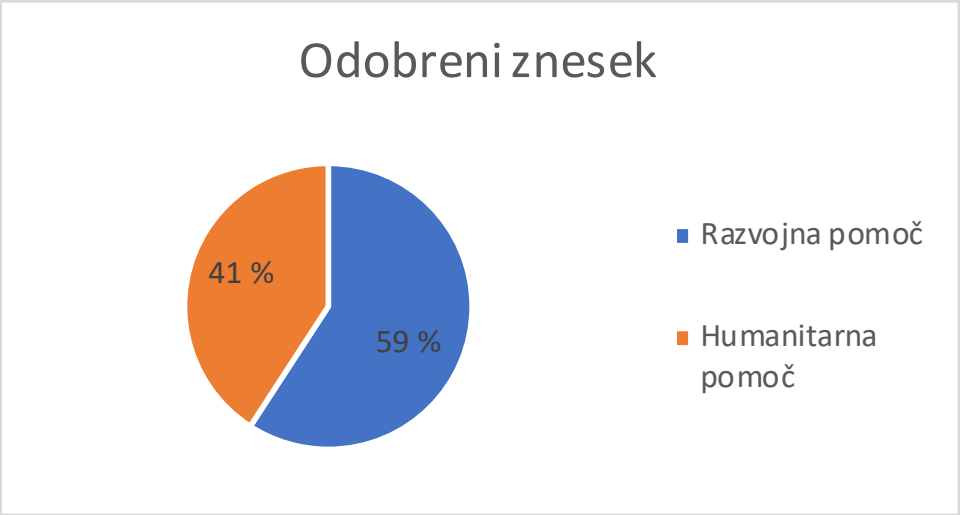
Komisija je na podlagi sklepov Sveta iz junija 2021 predlagala mobilizacijo dodatnih 3 milijard EUR za begunce in gostiteljske skupnosti v Turčiji za obdobje 2021–2023. V okviru tega financiranja je bilo prvih 860 milijonov EUR dodeljenih ob koncu leta 2021 za nadaljnjo podporo na prednostnih področjih osnovnih potreb in izobraževanja ter upravljanja migracij in nadzora meja. Zneska v višini 90 milijonov EUR, dodeljenih leta 2021 v okviru IPA, in 50 milijonov EUR, dodeljenih leta 2021 v okviru instrumentov GD HOME, sta se prenesla v leto 2022. Poleg tega je bilo za leto 2022 dodeljenih 125 milijonov EUR za humanitarno podporo. Načrtovanje za preostanek sredstev v višini približno 2 milijard EUR se bo izvedlo v letih 2022 in 2023.

Skupna pomoč EU, dodeljena za begunce v Turčiji od leta 2011, znaša skoraj 10 milijard EUR. To vključuje 6 milijard EUR v okviru instrumenta za begunce v Turčiji, ki zajema 3 milijarde EUR iz proračuna EU in 3 milijarde EUR od prispevkov držav članic, ki so vključene v proračun EU kot zunanji namenski prejemki.

4. Izvajanje instrumenta

Instrument se izvaja kot humanitarna in razvojna pomoč. V okviru prve tranše je bilo približno 1,4 milijarde EUR dodeljenih za humanitarni sklop, 1,6 milijarde EUR pa za razvojni sklop. Zaradi dolgotrajne krize v Siriji so ukrepi v okviru druge tranše vedno bolj osredotočeni na socialno-ekonomske podporne dejavnosti in ustvarjanje možnosti preživljanja. V okviru druge tranše je bilo za humanitarno pomoč dodeljenih 1,04 milijarde EUR, za razvojno pomoč pa 1,9 milijarde EUR[26].

Skupno je razčlenitev humanitarne in razvojne pomoči za instrument naslednja:

Podrobni podatki so na voljo v spletni preglednici projektov[27].

Načrtovanje v okviru instrumenta je bilo končano decembra 2019, do konca leta 2020 pa so bile sklenjene pogodbe za vsa operativna sredstva instrumenta v višini 6 milijard EUR, od tega je bilo do konca leta 2021 izplačanih 4,6 milijarde EUR.

Opozoriti je treba, da je pomoč, zagotovljena v okviru instrumenta, projektna. Izplačila so odvisna od napredka pri izvajanju ukrepov instrumenta.

Posebna pozornost je namenjena beguncem in prosilcem za azil, ki niso državljani Sirije. Cilj ukrepov instrumenta je vedno vključiti lokalne skupnosti, ki gostijo begunce.

Humanitarna pomoč podpira najranljivejše begunce, tako da zagotavlja dostojno podporo, namenjeno osnovnim potrebam in zaščiti. Prek specializiranih agencij in partnerjev na področju zdravja in izobraževanja v izrednih razmerah obravnava tudi vrzeli v opravljanju storitev. Humanitarno pomoč EU usmerja Evropsko soglasje o humanitarni pomoči iz leta 2007[28], ki določa, da EU kot akterka na humanitarnem področju upošteva humanitarna načela človečnosti, nevtralnosti, nepristranskosti in neodvisnosti, kot je določeno v členu 214 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) in v uredbi o humanitarni pomoči (Uredba Sveta (ES) št. 1257/96)[29, 30].

[26] Preostanek sredstev v višini 60 milijonov EUR je dodeljen za upravno in operativno podporo izvajanju instrumenta.
[27] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/system/files/2022-02/Facility%20table_January%202022.pdf
[28] Skupna izjava Sveta in predstavnikov vlad držav članic.
[29] Uredba Sveta (ES) št. 1257/96 z dne 20. junija 1996 o humanitarni pomoči.

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo v prvi in drugi tranši izvedenih skupno 65 projektov z 21 partnerji. S temi projekti naj bi se zajel odziv na osnovne potrebe, zaščito, izobraževanje in zdravje najranljivejših beguncev v Turčiji. V okviru prve tranše je bilo dodeljenih približno 1,4 milijarde EUR, za ta sredstva so bile sklenjene pogodbe za humanitarno pomoč, izplačanih pa je bilo 1,3 milijarde EUR; v okviru druge tranše so bile pogodbe sklenjene za 1,04 milijarde EUR, do 31. januarja 2021 pa je bilo izplačanih 964 milijonov EUR.

Razvojna pomoč podpira dolgoročne potrebe na področju zdravja, izobraževanja in socialno-ekonomskega razvoja beguncev, zlasti v smislu dostopa do javnih storitev in možnosti preživljanja, ter občinske infrastrukture. Osredotočena je tudi na ranljive skupine in v ukrepe vključuje vidik spola, npr. zaščito žensk in deklic pred spolnim nasiljem in nasiljem na podlagi spola ter izboljšanje dostopa do spolnega in reproduktivnega zdravstvenega varstva.

V okviru razvojnega sklopa instrumenta je izvajanje 26 projektov, za katere so bile sklenjene pogodbe v okviru prve tranše, dobro napredovalo. Od teh projektov se jih je 15 izvajalo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji v skupni vrednosti 293 milijonov EUR, in sicer poleg dodelitev, ki se upravljajo neposredno v okviru instrumenta za predpristopno pomoč[31].

Izplačila izvajalskim partnerjem so dosegla 2,22 milijarde EUR od skupno 3,5 milijarde EUR, dodeljenih za razvojno pomoč v okviru obeh tranš instrumenta[32]. V okviru druge tranše so bile za vseh dodeljenih 1,9 milijarde EUR pogodbe sklenjene decembra 2020, od tega pa je bilo do konca decembra 2021 izplačanih 730 milijonov EUR. V okviru razvojnega sklopa instrumenta je bilo sklenjenih 17 pogodb.

Ukrepi v okviru instrumenta po posameznih prednostnih področjih

O napredku po prednostnih področjih pri izvajanju pomoči, ki se financira v obeh tranšah instrumenta, se poroča v poročilih o spremljanju instrumenta, ki se pripravijo dvakrat letno[33].

Izobraževanje

[30] Humanitarna pomoč Evropske komisije temelji na letnih načrtih izvajanja humanitarne pomoči za posamezne države. Okvir za sodelovanje med Komisijo in njenimi partnerji na področju humanitarne pomoči je vzpostavljen s finančnimi in upravnimi okvirnimi sporazumi Komisije z mednarodnimi organizacijami ter okvirnimi sporazumi o partnerstvu z nevladnimi organizacijami.

[31] Sredstva iz instrumenta za predpristopno pomoč se v okviru instrumenta upravljajo v skladu s pravili za zunanje delovanje iz naslova IV drugega dela finančne uredbe in pravili uporabe.

[32] Ta znesek vključuje tudi izplačila za projekte, ki se izvajajo v okviru regionalnega skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji in še ne bremenijo proračuna EU.

[33] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sl

V okviru instrumenta je bilo več kot 1,5 milijarde EUR dodeljenih prednostnemu področju izobraževanja, vključno s 545 milijoni EUR[34] za izobraževalno infrastrukturo.

V okviru humanitarnega sklopa instrumenta je bilo več kot 181 milijonov EUR dodeljenih izobraževanju. Program pogojnega nakazila sredstev za izobraževanje (CCTE) se še naprej uspešno izvaja ter podpira vpis otrok beguncev v šole in njihovo prisotnost pri pouku z zagotavljanjem dvomesečnih plačil begunskim družinam, pod pogojem, da učenci redno obiskujejo šolo. Program CCTE ima zdaj sredstva zagotovljena do avgusta 2022, potem ko so bila v skladu s spremembo proračuna, o kateri se je proračunski organ EU dogovoril julija 2020, zagotovljena dodatna sredstva v višini 85 milijonov EUR. Do decembra 2021 je 760 858 otrok prejelo vsaj eno plačilo v okviru programa CCTE. Poleg tega so otrokom koristile storitve za zaščito otrok pri zagotavljanju nadaljnjega vpisa v šolo in prisotnosti pri pouku, 11 567 otrok je sodelovalo v dejavnostih v zvezi s socialnimi in čustvenimi spretnostmi ter socialno kohezijo, 351 šolskih uslužbencev in 849 staršev pa se je udeležilo usposabljanja za preprečevanje ustrahovanja, ki ga je organiziral UNICEF.

Kar zadeva razvojno pomoč v okviru instrumenta, se je nadaljevalo izplačevanje dodatnih neposrednih nepovratnih sredstev (znanih kot projekt PIKTES[35]) ministrstvu za šolstvo v višini 400 milijonov EUR. Projekt PIKTES podpira prizadevanja ministrstva za povečanje vključevanja sirskih otrok v visokokakovostno izobraževanje in njihovega dostopa do njega. Do konca junija 2021 je bilo v formalno izobraževanje vključenih malo več kot 701 000 sirskih otrok. Od tega jih je bilo več kot 30 000 vključenih v predšolsko vzgojo, več kot 322 000 v osnovnošolsko izobraževanje, 251 323 v nižje sekundarno izobraževanje, 96 361 pa v višje sekundarno izobraževanje. Do sredine leta 2021 se je s podporo instrumenta 46 766 begunskih otrok udeležilo dopolnilnega pouka, 60 472 pa dodatnega pouka. Kar zadeva podporo zmogljivostim poučevanja v okviru izobraževalnega sistema, je bilo v okviru projekta PIKTES med januarjem in junijem 2021 zaposlenih ali plačanih skoraj 7 000 učiteljev in podpornega osebja. V prvi polovici leta 2021 se je v okviru projekta PIKTES 3 500 učiteljev udeležilo usposabljanja za pouk na daljavo in pripravo digitalnega učnega gradiva.

Število begunskih dijakov/študentov in dijakov/študentov iz gostiteljskih skupnosti, ki so s podporo instrumenta prejeli štipendije za vpis v tehnično in poklicno izobraževanje in usposabljanje ali visokošolske ustanove, se je povečalo za 3 700 na skoraj 13 300. Večina teh dijakov/študentov je bila beguncev. Ohranila se je uravnotežena zastopanost spolov. Večina štipendij (približno 12 000) je dijakom srednjih šol omogočila, da so se udeležili tečajev tehničnega in poklicnega izobraževanja v srednjih tehničnih in poklicnih šolah ter centrih za poklicno izobraževanje.

V okviru instrumenta se še naprej podpira razvoj izobraževalne infrastrukture in zmanjšuje prenatrpanost šol. Dosežen je bil pomemben napredek v zvezi s številom izobraževalnih ustanov, ki so bile nadgrajene in izgrajene. V zvezi z nadgradnjo je bil pomemben dosežek namestitev 8 700 pametnih tabel v osnovnih in srednjih šolah. Do zdaj je bilo s podporo instrumenta nadgrajenih več kot 12 000 ustanov. Poleg tega je bilo zgrajenih skupno 117 šol, 108 pa jih je začelo opravljati izobraževalne storitve. V okviru projekta za čisto energijo v

[34] To vključuje projekt za čisto energijo v višini 40 milijonov EUR v okviru skrbniškega sklada EU (FRIT 1).
[35] Spodbujanje vključevanja sirskih otrok v izobraževalni sistem (PIKTES).

vrednosti 40 milijonov EUR, za katerega so bile pogodbe sklenjene v okviru prve tranše, naj bi se z dvema sončnima parkoma in strešnimi paneli zagotavljala energija za 120 šol. Končana je namestitev na strehe treh šol, v preostalih 48 šolah pa je bil v povprečju dosežen 90-odstotni napredek. Poleg tega so se v 41 drugih šolah začela sanacijska dela za povečanje energijske učinkovitosti in do konca leta je bil dosežen 70-odstotni napredek.

Zaščita

Za zaščito je bilo v okviru instrumenta dodeljenih skupno približno 212 milijonov EUR, večinoma prek projektov v okviru humanitarnega sklopa.

Humanitarni sklop instrumenta je podprl postopek registracije in preverjanja beguncev, da bi se uredil njihov status v Turčiji in olajšal njihov dostop do storitev. Poleg tega, da so bili izvedeni samostojni zaščitni ukrepi, katerih namen je bil zapolniti vrzeli in se odzvati na posebne potrebe in ogrožene posameznike, je bila zaščita vključena tudi v druge stebre strategije humanitarnega odziva (osnovne potrebe, zdravje in izobraževanje). Splošni cilj je bolje obravnavati ranljivosti beguncev, urediti njihov status ter jih povezati s širšo mrežo javnih služb in služb ZN/NVO. Poleg tega so projekti, ki se financirajo iz skrbniškega sklada EU za odziv na krizo v Siriji, vključevali pomoč pri sprejemanju beguncev v centre lokalnih skupnosti in pri nadaljnji napotitvi ranljivih beguncev na ustrezne službe.

Na podlagi posebnega ukrepa iz julija 2019, ki je bil sprejet v okviru razvojnega sklopa, so bile konec leta 2020 sklenjene pogodbe za neposredna nepovratna sredstva v višini 20 milijonov EUR, namenjena ministrstvu za družino, delo in socialne storitve. Cilj projekta je izboljšati zagotavljanje preventivnih in zaščitnih socialnih storitev najranljivejšim beguncem in članom gostiteljske skupnosti.

Zdravje

V okviru instrumenta je bilo za prednostno področje zdravja dodeljenih 800 milijonov EUR.

Glavni steber podpore instrumenta je projekt SIHHAT, ki zajema neposredna nepovratna sredstva za turško ministrstvo za zdravje, izplačana v dveh obrokih v zneskih 300 milijonov EUR in 210 milijonov EUR. Projekt SIHHAT ministrstvo podpira pri prizadevanjih za zagotovitev brezplačnega in pravičnega dostopa do zdravstvenega varstva za 4 milijone beguncev. Število delujočih zdravstvenih centrov za migrante je doseglo 180, v okviru projekta pa je zdaj zaposlenih 4 091 zdravstvenih delavcev, od tega 79 % iz Sirije. Izvajanje projekta še naprej zadovoljivo hitro poteka in daje oprijemljive rezultate na tem področju. Rezerva za nujne primere projekta SIHHAT 1 v višini 4,75 milijona EUR za obravnavanje potreb, povezanih s COVID-19, je bila sproščena aprila 2020, v okviru projekta SIHHAT 2 pa je bilo dodeljenih dodatnih 1,6 milijona EUR za odpravljanje posledic pandemije COVID-19.

Nadaljnji projekt SIHHAT 2 (210 milijonov EUR) se izvaja skupaj z ministrstvom za zdravje od začetka leta 2021, da se zagotovi sinhronizacija s koncem projekta SIHHAT 1 in nadaljevanje storitev zdravstvenega varstva beguncev do konca leta 2023.

Projekta izgradnje bolnišnic v provincah Dortyol/Hatay in Kilis sta skoraj končana, saj napredek presega 95 %. Poleg tega se je marca 2021 začelo izvajanje pogodbe v vrednosti 90 milijonov EUR za pridobitev dodatne manjše zdravstvene infrastrukture in opreme v

okviru projekta z Razvojno banko Sveta Evrope (CEB).

Še vedno obstajajo pomisleki v zvezi z dostopom do zdravstvenih storitev za begunce zunaj prvotne province registracije ali za tiste, ki se selijo, saj je ta omejen na cepljenja in storitve nujne pomoči. To negativno vpliva na begunce, ki se selijo, sezonske delavce in begunce, ki so se naselili v drugih provincah. Komisija pozorno spremlja spremembe politike in si prizadeva doseči prizadete begunce z mobilnimi zdravstvenimi dejavnostmi v okviru projekta SIHHAT.

Občinska infrastruktura

V okviru druge tranše instrumenta je bilo za to prednostno področje dodeljenih 380 milijonov EUR.

Projekti z Agence Française de Développement (AFD), Svetovno banko, Evropsko investicijsko banko (EIB) in Illbank v okviru skrbniškega sklada EU so namenjeni izboljšanju dostopa do komunalnih storitev in njihove kakovosti na področju oskrbe z vodo, ravnanja z odpadnimi vodami in trdnimi odpadki na območjih, ki jih je najbolj prizadel pritok beguncev. Poleg tega je bila v okviru projekta s Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) v vrednosti 25 milijonov EUR zagotovljena rekreacijska infrastruktura v podporo socialni koheziji. Oktobra 2021 se je končala gradnja objekta za mehansko-biološko obdelavo odpadkov v Gaziantepu v okviru projekta skrbniškega sklada EU, ki se izvaja v okviru Programa Združenih narodov za razvoj (UNDP). Na podlagi sporazuma o prenosu pooblastil, sklenjenega z EIB, je bilo leta 2021 sklenjenih 15 naročil gradenj v skupni vrednosti 42,4 milijona EUR, ki so se začela izvajati. Vsi ostali projekti so še vedno v fazi priprave (pregled načrta, priprava razpisne dokumentacije itd.)

Osnovne potrebe in socialno-ekonomska podpora

V okviru instrumenta je bilo za osnovne potrebe in socialno-ekonomsko podporo dodeljenih več kot 2,83 milijarde EUR.

Namen ukrepov na tem prednostnem področju je zagotoviti, da so izpolnjene osnovne potrebe najranljivejših beguncev ter da se okrepita odpornost in samozadostnost beguncev. To bi moralo omogočiti postopen prehod z odvisnosti od socialne pomoči na večjo samozadostnost in boljše možnosti preživljanja.

V okviru pomoči za osnovne potrebe iz instrumenta je več kot 2,6 milijona beguncev prejelo podporo, ki jim omogoča dostojno življenje. Največ podpore se od konca leta 2016 zagotavlja prek mreže socialne varnosti v sili (ESSN), tj. programa humanitarne socialne pomoči, ki zdaj več kot 1,5 milijona upravičenim ranljivim beguncem vsak mesec zagotavlja gotovino prek sistema debetnih plačilnih kartic[36]. V okviru druge tranše instrumenta so bila temu vodilnemu programu dodeljena sredstva instrumenta v višini 500 milijonov EUR, ki jih zdaj izvršuje Mednarodna zveza Rdečega križa/Rdečega polmeseca (od aprila 2020). Z dodatnimi sredstvi v višini 400 milijonov EUR, ki so bila zagotovljena zunaj instrumenta in jih je proračunski organ odobril julija 2020 v okviru zgoraj navedene spremembe proračuna, ter dodatnimi

[36] Julija 2021 so bili najranljivejši upravičenci (in sicer starši samohranilci, gospodinjstva z enim invalidom ali več, gospodinjstva, ki jih vodijo starejši) v okviru mreže ESSN preneseni v program dopolnilne mreže socialne varnosti (Complementary ESSN ali C-ESSN), ki ga financira GD NEAR. Aprila 2022 je C-ESSN pomagala 363 419 upravičencem.

sredstvi v višini 325 milijonov EUR, dodeljenimi ob koncu leta 2021 v okviru svežnja dodatnih 3 milijard EUR za obdobje 2021–2023, je nadaljevanje podpore mreže ESSN zagotovljeno do prvega četrtletja leta 2023[37].

Komisija je v okviru druge tranše z ministrstvom za družino in socialne storitve podpisala pogodbo za neposredna nepovratna sredstva v višini 245 milijonov EUR v okviru dopolnilne ESSN (C-ESSN), da bi se omogočila mesečna finančna podpora, primerljiva s socialno pomočjo za ranljive posameznike iz turškega sistema socialne varnosti. Po pripravljalni fazi so se julija 2021 začela izvrševati izplačila upravičencem, ki se bodo nadaljevala vsaj do sredine leta 2022. Projekt se izvaja vzporedno z mrežo ESSN in zagotavlja podporo gospodinjstvom s samohranilci, starejšimi ter invalidi in težjimi invalidi. Delegacija EU in osebje urada ECHO na terenu se redno sestajata z namenom usklajevanja vzporednega izvajanja mreže ESSN in programa C-ESSN.

Beguncem s profilom, ki bi jim omogočil dostop do trga dela, se še naprej zagotavlja dodatna socialno-ekonomska podpora. V okviru te podpore, katere namen je povečati zaposljivost beguncev, se zagotavljajo poklicno usposabljanje, pridobivanje znanj in spretnosti, jezikovno usposabljanje, karierno svetovanje, programi usposabljanja na delovnem mestu in poenostavitev postopka za pridobitev delovnega dovoljenja za sirske begunce in gostiteljske skupnosti. Majhna nepovratna sredstva se zagotavljajo podjetnikom in podjetniškemu usposabljanju za zagonska podjetja sirskih beguncev in gostiteljskih skupnosti ter obstoječim podjetnikom v sodelovanju s turško organizacijo za razvoj malih in srednjih podjetij (KOSGEB) ter turško razvojno in investicijsko banko (TKYB). Drug projekt, ki ga trenutno izvaja Svetovna banka, podpira razvoj in izvajanje modela socialnega podjetništva, ki ga vodijo ženske, da bi se zagotovila dejavnost s trajnostnim virom dohodka za ranljive sirske begunke in Turkinje. Dodatna dva projekta pa sta namenjena podpori zaposlovanju v kmetijstvu. Projekti naj bi se izvajali najdlje do sredine leta 2025.

Upravljanje migracij

V okviru prve tranše instrumenta sta bila na tem prednostnem področju financirana dva projekta v skupni vrednosti 80 milijonov EUR.

Prvi projekt je zagotovil podporo EU za krepitev zmogljivosti turške obalne straže za izvajanje operacij iskanja in reševanja. Namen drugega projekta je bil podpreti turški generalni direktorat za upravljanje migracij na področju upravljanja vrnitev iz EU. Oba projekta sta končana.

Vidik spola pri projektih v okviru instrumenta

Komisija je zavezana izvajanju akcijskega načrta EU za enakost spolov III z naslovom „Za svet enakosti spolov 2021–2025“[38] o krepitvi enakosti spolov in opolnomočenju žensk v zunanjem delovanju EU. V tem okviru so spodbujanje, varstvo in uresničevanje človekovih pravic žensk in deklet, enakost spolov ter krepitev vloge žensk in deklet splošne prednostne naloge in cilji EU, ki usmerjajo ukrepe instrumenta.

[37] https://www.europarl.europa.eu/news/sl/press-room/20200706IPR82727/meps-approve-EU585-million-to-support-syrian-refugees-in-neighbouring-countries

[38] https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join-2020-17-final_sl.pdf

Natančneje, humanitarni sklop instrumenta ureja politika za enakost spolov GD ECHO iz leta 2013: „Vprašanja spola na področju humanitarne pomoči: pomoč, prilagojena različnim potrebam“. To od partnerjev zahteva, da ob začetku programa izvedejo analizo glede spola, prilagodijo načrtovanje in izvajanje programov glede na različna tveganja in priložnosti, s katerimi se spoprijemajo skupine spolov, ter poročajo o rezultatih s podatki, razčlenjenimi po spolu.

Zato se vprašanja, povezana s spolom, upoštevajo pri vseh projektih instrumenta in so vključena vanj. Za humanitarni sklop je bil uveden označevalec za spol in starost. Ukrepi v okviru instrumenta so zasnovani za spodbujanje zagotavljanja enakih možnosti za moške in ženske ter fante in dekleta. Za namene spremljanja se zbirajo podatki, razčlenjeni po spolu. Na podlagi revidiranega okvira za rezultate, ki se je začel izvajati leta 2020, se podatki o vseh ustreznih kazalnikih (76 kazalnikov), ki se sporočajo v polletnem poročilu o spremljanju instrumenta, še naprej razčlenjujejo po spolu. Vključevanje načela enakosti spolov je združeno z namenskimi ukrepi, ki so bili razviti za zagotovitev napredka na tem področju. V okviru instrumenta poteka sodelovanje z izvajalskimi partnerji, ki imajo bogate izkušnje s tem pristopom in zmogljivosti za sodelovanje v dialogu s turškimi organi. Med njimi so Sklad Združenih narodov za otroke (UNICEF), Agencija ZN za ženske, UNFPA in Mednarodna organizacija dela (MOD).

Instrument je v okviru specifičnega prispevka k pravicam do spolnega in reproduktivnega zdravja presegel svoj cilj v zvezi s posvetovanjem za predporodno oskrbo. Eno ali več posvetovanj za predporodno oskrbo je bilo zagotovljenih skupno 97 % begunk, pri čemer so bila z večino opravljena tri taka posvetovanja ali več. Poleg tega se je zaradi podpore instrumenta delež porodnic, s katerimi je bilo opravljeno vsaj eno posvetovanje za poporodno oskrbo, od leta 2018 povečeval za 50 %, delež begunk v reproduktivni dobi, ki poročajo o neizpolnjeni potrebi po storitvah za reproduktivno zdravje, pa se je zmanjšal za 18 %. Zdravstvene storitve za begunce se zagotavljajo v okviru projekta SIHHAT, v okviru katerega po vsej Turčiji deluje približno 180 zdravstvenih centrov za migrante.

5. Spremljanje in ocenjevanje

Sistem spremljanja in ocenjevanja instrumenta je bil zasnovan tako, da ga je mogoče postopno uvajati in nenehno izboljševati.

Spremljanje

Okvir instrumenta za rezultate odraža strateški okvir samega instrumenta in ukrepe, ki se izvajajo v okviru instrumenta, ter njihove logične okvire. Najnovejši okvir za rezultate in teorija o spremembah instrumenta sta bila decembra 2021 predložena usmerjevalnemu odboru instrumenta. O dosežkih instrumenta se je še naprej poročalo dvakrat letno v poročilu o spremljanju instrumenta. Najnovejše poročilo, ki zajema obdobje do junija 2021, je na voljo na spletnem mestu GD NEAR[39].

[39] https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/enlargement-policy/negotiations-status/turkey/eu-facility-refugees-turkey_sl

Komisijo pri izvajanju nalog spremljanja instrumenta in poročanja o njem še naprej podpira skupina za tehnično pomoč (SUMAF)[40].

Do konca decembra 2021 je bilo opravljenih 193 misij za spremljanje: šest misij za spremljanje, usmerjeno v rezultate, 72 misij za tehnično pomoč in 115 pregledov/misij za spremljanje na kraju samem; 65 % teh misij je bilo osredotočenih na pogodbe v okviru neposrednega upravljanja[41].

Spremljanje ukrepov, ki se financirajo v okviru načrtov izvajanja humanitarne pomoči, sta izvajala osebje iz GD ECHO na terenu v Turčiji in regionalni urad GD ECHO v Amanu, osebje s sedeža pa je opravilo tudi obiske za spremljanje. Do konca februarja 2021 je bilo opravljenih 90 misij za spremljanje.

Ocenjevanje

Strateška vmesna ocena

Strateška vmesna ocena instrumenta je vključevala obdobje zasnove, načrtovanja in izvajanja prve tranše od njenega začetka konec leta 2015 do začetka leta 2021, ko se je ocena zaključila. V splošni oceni je bilo navedeno, da je instrument najobsežnejši in ima največji doseg doslej, poleg tega pa se je hitro vzpostavil in večinoma izpolnjeval potrebe beguncev. Veliko je prispeval k osnovnim potrebam beguncev ter vladi omogočil hitrejše povečanje obsega zdravstvenih in izobraževalnih storitev, kot bi bilo sicer mogoče. V oceni je bilo ugotovljeno dobro sodelovanje instrumenta in vladnih partnerjev, kljub občasno zahtevnim načinom izvajanja, ter da je mogoče instrument šteti za zgled za dejavnosti za praktično podporo beguncem v Turčiji in izražanje solidarnosti z njimi. Ugotovljeno je bilo še, da je bil prehod z nujnih storitev na razvoj večinoma nemoten, vendar je negotovost v zvezi s prihodnjim financiranjem ogrozila zmožnost učinkovitega načrtovanja. Sklepna ugotovitev poročila je, da je potrebno dodatno delo za doseganje nekaterih beguncev, pri katerih je najmanj verjetno, da bodo dostopali do pomoči, poleg tega pa se priporočajo izboljšanje dostopa do storitev za begunce, ki ne prejmejo dovolj storitev, in ukrepi za zmanjšanje socialnih napetosti za begunce. Poročilo vključuje tudi jedrnat povzetek in oddelek o odzivu instrumenta na pandemijo COVID-19. Poročilo je bilo junija 2021 predloženo usmerjevalnemu odboru, na dogodku na začetka julija pa predstavljeno širši javnosti. Podrobnosti ocene so na voljo na povezavi:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/strategic-mid-term-evaluation-facility-refugees-turkey-2016-201920_sl.

6. Revizija

Po objavi posebnega poročila Evropskega računskega sodišča (ERS) o instrumentu[42] novembra 2018 Komisija še naprej izvaja priporočila iz poročila. V zvezi z vsemi priporočili

[40] Tehnična pomoč v podporo spremljanju ukrepov, financiranih v okviru instrumenta za begunce v Turčiji – IPA/2018/393-877.
[41] Kumulativni podatki od leta 2017.
[42] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_27/SR_TRF_SL.pdf

je bil dosežen dober napredek, zlasti kar zadeva razvoj strategije prehoda, dopolnjevanje instrumentov, ki se uporabljajo v okviru instrumenta, in zmanjšanje stroškov posredne podpore.

7. Komunikacija in prepoznavnost

Komunikacijska strategija iz leta 2017 ostaja splošni okvir za komunikacijske dejavnosti, njen cilj pa je izboljšati prepoznavnost ukrepov, financiranih iz instrumenta.

Na televizijskem kanalu CNN Turk je bilo predvajanih več epizod oddaje z naslovom *New Beginning* (Nov začetek), v katerih je bilo predstavljenih deset različnih zgodb ljudi in projektov v okviru instrumenta. Epizode so bile objavljene z angleškimi podnapisi na kanalu delegacije EU na YouTubu in so na voljo tudi v obliki seznama predvajanja. Izvedena je bila kvantitativna anketa za oceno mnenja javnosti (in beguncev) o podpori, ki jo EU zagotavlja beguncem v Turčiji. S humanitarno pomočjo EU, ki se zagotavlja v okviru instrumenta skupaj s partnerskimi organizacijami, so se izdelali in razširjali različni komunikacijski produkti, usmerjeni na ciljne skupine v EU in Turčiji, vključno z osmimi video posnetki, tremi lokalnimi sporočili za javnost, o katerih so poročali mediji v Turčiji, in ena zgodba, objavljena na blogu.

Dogodki in slovesnosti

Sekretariat instrumenta je na svetovni dan beguncev organiziral sedemdnevni spletni filmski festival s filmi o življenju beguncev. V njih so predstavljeni različni vidiki življenj beguncev, na primer njihova prizadevanja, da bi se uveljavili na novih in dotlej neznanih krajih, ovire, s katerimi se spoprijemajo pri ustvarjanju novega življenja in ohranjanju svoje identitete v novi državi, ter izkušnje z ustvarjanjem novih odnosov in spopadanjem z novimi izzivi. Filmi, med katerimi so bili dokumentarni filmi ter igrane produkcije, vključno s kratkimi, srednje dolgimi in celovečernimi filmi, so bili na voljo za pretočno predvajanje v Belgiji med 20. in 26. junijem 2021[43]. Vzporedno s tem je delegacija EU v Ankari priredila dogodek z video projekcijo na stolp Galata v Istanbulu. Video posnetki tega dogodka in promocijsko gradivo za filmski festival so bili objavljeni na kanalih delegacije in GD NEAR na družbenih medijih.

V več mestih so potekali dogodki in misije, ki so se jih udeležili tudi vodja delegacije, namestnik vodje delegacije in vodja operacij. Poleg tega so izvajalski partnerji priredili dogodke ter pripravili zgodbe, video posnetke in publikacije. Med njimi so bili slovesnost z zasaditvijo dreves na šoli, zgrajeni s sredstvi EU, slovesnost ob predaji reševalnih vozil ministrstvu za zdravje, video posnetki, posneti v okviru projekta SIHHAT, ter zgodbe o projektih instrumenta, ki so jih pripravili Svet Evropske razvojne banke (CEB), Mednarodna federacija Rdečega križa in Rdečega polmeseca (IFRC), Program Združenih narodov za razvoj (UNDP), Svetovna banka in drugi partnerji. Izvajalski partnerji so zgodbe objavili na svojih kanalih na družbenih medijih, delila pa jih je tudi delegacija EU.

Prisotnost medijev

Za konferenco o Siriji leta 2021 je bila organizirana kampanja na družbenih medijih z video posnetki o sektorjih, vključenih v instrument, ter pretočnim predvajanjem v živo na

[43] https://unheardstories.eu/.

Facebooku in Twitterju v angleščini in turščini. Izdelanih je bilo pet video posnetkov o petih sektorjih v okviru instrumenta, ki so bili objavljeni na računih na družbenih medijih. Poleg tega sta bili na spletnem mestu delegacije EU objavljeni dve zgodbi o zdravstvenih storitvah in gradnji bolnišnic.

Januarja 2022 je v Turčiji, Nemčiji, Italiji, na Švedskem, Portugalskem in Poljskem potekala obsežna digitalna kampanja z naslovom #PowerToBe za predstavitev mreže socialne varnosti v sili (ESSN). Kampanja je potekala na družbenih medijih, vendar je vključevala tudi uporabo vplivnežev, mikro-vplivnežev in partnerjev za stike z javnostmi/medijskih partnerjev.

8. Zaključek in naslednji koraki

Leta 2021 je bil dosežen pomemben napredek pri izvajanju instrumenta. Za vsa operativna sredstva instrumenta so bile sklenjene pogodbe, izplačanih pa je bilo več kot 4,6 milijarde EUR. Instrument je beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji še naprej zagotavljal zelo potrebno pomoč.

Naslednji koraki vključujejo:

- *nadaljevanje učinkovitega izvajanja vseh projektov v podporo beguncem in gostiteljskim skupnostim v skladu z načeli dobrega finančnega poslovodenja;*
- *nadaljnje spremljanje in izvajanje priporočil iz vmesne ocene;*
- *nadaljevanje uvajanja komunikacijskih dejavnosti v zvezi z instrumentom;*
- *organizacijo sej usmerjevalnega odbora instrumenta spomladi in jeseni 2022;*
- *načrtovanje programov in izvajanje dodatne podpore beguncem in gostiteljskim skupnostim v Turčiji za zagotovitev trajnosti dosežkov instrumenta.*